

Protokoll fra konsultasjon med Sámi Bivdo- ja Meahcástansearvi og Boarri om lodden 2022

Sted: Digitale møter via Teams

Tid: 23 og 29.11.22

Til stede:

Ellen J. Sara Eira, Boarri

Nils Ole Skum, Sámi Bivdo- ja Meahcástansearvi

Aleksander Øren Heen

Torbjørn Lange

Morten Gluva

Espen Fjeldstad

Observatør:

Eirik Larsen, politisk rådgiver

Sten Olav Hætta, avdelingsdirektør

Vedlegg til protokollen:

- Sametingets konsultasjonsnotat
- KLD sitt konsultasjonsnotat
- Kart med forslag til nytt virkeområde for lodden
- Statistikk over felte ender i Norge og Troms/Finnmark

Avdelingsdirektør Torbjørn Lange ønsket velkommen til konsultasjonsmøtet og redegjorde for at konsultasjonene gjennomføres i god tro og med formål om å oppnå enighet.

Konsultasjonen ble gjennomført over to møter. Av praktiske hensyn er protokollen slått sammen slik at alle konsultasjonstemaene komme i samme dokument.

KLD har ikke fattet noen beslutning i denne saken og har heller ikke sendt noe på høring ennå. Vi mener at dette gir grunnlag for at partene har reell mulighet til påvirkning og at det er mulig å oppnå enighet om beslutningen.

Lange understrekte at vi ikke vil avslutte konsultasjonene så lenge partene antar at det er mulig å oppnå enighet om saken. Fordi vi er relativt tidlig i prosessen, og at vi blant annet skal gjennomføre en offentlig høring er det likevel naturlig at partene på det nåværende tidspunkt ikke konkluderer endelig på de enkelte punktene det konsulteres om.

Prosess

KLD var på besøk i Kautokeino kommune i oktober. Der ble det gjennomført flere møter med Sametinget, Kautokeino kommune, foreningene Boarri og Sámi Bivdo- ja Meahcástansearvi og Statens naturoppsyn (SNO). Kautokeino kommune arrangerte i samarbeid med KLD også

et åpent folkemøte i Kautokeino. Det ble dessuten gjennomført en befaring med Kautokeino kommune, Boarri og Sámi Bivdo- ja Meahcástansearvi, SNO og KLD.

Det er avholdt to konsultasjonsmøter før høring av ny forskrift med foreningene Boarri og Sámi Bivdo- ja Meahcástansearvi, i tillegg til denne konsultasjonen med Sametinget. KLD hadde også et møte med Kautokeino kommune om saken før jul 2022.

Etter nyttår vil forslag til ny forskrift sendes på alminnelig høring. Etter høringsfristen vil KLD gjennomføre nye konsultasjonsmøter med Sametinget, Boarri og Sámi Bivdo- ja Meahcástansearvi, i tillegg til et nytt møte med Kautokeino kommune.

KLD tar sikte på å fatte en endelig beslutning i saken i begynnelsen av april.

Temaer for konsultasjon

Nedenfor gjennomgås forslaget i konsultasjonsnotat fra Klima- og miljødepartementet 18.11.22. Partenes standpunkt gjengis for hvert punkt.

KLD sine hovedstandpunkt:

- KLD anerkjenner at lodden er en viktig del av samisk tradisjon.
- KLD foreslår i utgangspunktet å legge til rette for mulighet til lodden i tiden framover
- KLD foreslår i utgangspunktet å komme fram til en ordning som i større grad ivaretar de samiske tradisjonene enn i dag.
- KLD mener at det er en forutsetning at lodden må utøves på en måte og i et omfang som er dyrevelferdsmessig forsvarlig og bærekraftig
- KLD setter som forutsetning at høstjakta på ender i Kautokeino forbys dersom det fortsatt skal åpnes for lodden.
- KLD mener at det er en felles utfordring for utøvere av lodden og viltforvaltningen at enkelte utøvere av lodden viser manglende respekt for det fastsatte regelverket (forholder seg ikke til tillatte områder for jakt, de fastsatte jakttidene, våpenreglement, jakter på arter som det ikke er åpnet for jakt på, jakter fra motorbåt, obstruksjon av oppsyn osv.). Dette ønsker vi å finne en løsning på i felleskap med lokale.
- Utvidet kvote innebærer potensielt en stor økning av jaktuttak. Dette medfører behov for mer kontroll og bedre rapportering.

Vi mener derfor at det bør lages en forvaltningsplan for lodden og at oppsynet må styrkes. Oppsynet utfører kontroller av lovlig virksomhet og det er en forutsetning for en videreføring av lodden at de som utøver lodden aksepterer dette.

Gjennomgang av forskriften

KLD bruker den sist gjeldende forskriften som utgangspunkt for konsultasjonen, Teksten i kursiv er hentet fra forskriften som gjaldt til og med i år (2022).

1. Krav til jeger, (§ 1)

- *Det åpnes for vårjakt på ender i Kautokeino kommune i perioden til og med år 2022. Finnmarkseiendommen/Finnmårkkuopmodat tildeler jaktkort til personer som har betalt jegeravgift og som de siste fem år har vært og fortsatt er fast bosatt i Kautokeino kommune. Jaktkortet er personlig og gis for en jaktsesong.*

KLD foreslår i utgangspunktet å beholde disse kravene, (tidsavgrensning eller varig etter samme mønster som for jaktidsforskriften, krav til bosted, jegeravgift etc.), men vil legge til krav til obligatorisk deltakelse på et årlig informasjons- og tildelingsmøte, for eksempel i regi av Samisk jakt- og utmarksforening Boarri i samarbeid med kommunen, for alle som tildeles jaktkort. SNO skal delta på disse møtene.

Informasjonsmøter er pekt på som et avbøtende tiltak av VKM: Forbedre opplæringen av jegere med henblikk på å minimere forstyrrelsen av fuglene og skadeskyting.

Boarri ønsker at en ny ordning skal være varig, ikke midlertidig. De er videre positive til å innføre et obligatorisk møte for dem som tildeles jaktkort, og at jaktkortet deles ut i dette møtet. Boarri mener at et slikt møte er positivt og at det gir en gjensidig trygghet for jegere og forvaltningen.

Sámi Bivdo- ja Meahcástansearvi mener at en ny ordning for lodden må være varig, ikke midlertidig. Sámi Bivdo- ja Meahcástansearvi er ikke imot møter, men ønsker ikke flere krav. Det er ingen slike krav andre steder i verden i forbindelse med vanlig småviltjakt. Heller ikke slike ekstra krav bør gjelde samiske kulturutøvere i Norge. Ny ordning må baseres mer på tillit. Det ligger naturlig for samer/utøvere av lodden å jakte dyrevelferdsmessig og hensynsfullt. Dersom situasjonen eskalerer seg kan man eventuelt innføre nye ordninger. Sámi Bivdo- ja Meahcástansearvi mener at et slikt informasjons- og tildelingsmøte må være frivillig for jegerne.

2. Virkeområde (§ 2)

Vårjakten avgrenses til områdene langs følgende vann og vassdrag i Kautokeino kommune:

1. *Calbmejávri, Luovosjavri, Luovosluoppal, Aidejavri og Lahppojávri*
 - *Kautokeinoelva på strekningen fra brua ved Økseidet til Suophatjohka-munningen, fra Labbesuolo nord for Kautokeino kirkested til Kautokeinoelva Lahppojohka-munningen (unntatt Mieronjavvi), fra Habatguoika til Mazejohka-munningen og fra Cievramielli i nedre Maze til Heastanjarga i Latnetjavri.*
2. *Sihccasaiva, Roggeluoppal ved Galaniito og Raggeluooppa.*

KLD ønsker å se på mulighet til å legge til/trekke fra områder som er aktuelle for lodden etter innspill fra lokalt hold. KLD mener at disse områdene skal kartfestes. KLD er også opptatt av at det skal være tilgang på områder der fuglene får ro og ikke jaktes på. VKM har

understreket behovet for følgende: «Sikre at noen områder med åpent vann hvor fuglene kan hvile uten forstyrrelser er tilgjengelige (dvs. opprette noen områder hvor det ikke er tillatt å drive jakt).»

Kommunen har, sammen med foreningene, utarbeidet et kart (vedlegg 1) med forslag til områder som de mener bør omfattes av loddordeningen.

KLD mener i utgangspunktet at det foreslåtte området er for omfattende.

Boarri og Sámi Bivdo- ja Meahcástansearvi understreker at forslaget som er presentert i det vedlagte kartet er omforent. Kartet er spilt inn og viser typiske trekkområder – ikke hekkeområder. Fordi at kartet viser områder som tradisjonelt er benyttet til lodden er det i utgangspunktet ikke mulig å kutte i disse områdene. Alle som utøver lodden har sine faste plasser, som er unike for dem, som deres familie har historisk tilknytning til og tradisjon å jakte på. Dersom man kutter områder fratrar man enkelte individer muligheten til å utøve sin kultur.

Dersom det likevel blir aktuelt å forhandle om områder ønsker foreningene å delta.

Det er enighet om at departementet sender ulike alternativ på høring og at foreningenes forslag er et av disse alternativene.

3. Jaktbare arter, kjønn og kvote (§ 3)

- *Det er kun tillatt å felle hannfugler av artene: stokkand, toppand og siland. Det er tillatt å felle totalt inntil 150 ender pr. år, og av dette skal ikke antall felte toppand overstige 100 individer. Dersom bestandsforholdene for arter endrer seg vesentlig, kan Direktoratet for naturforvaltning foreta endringer når det gjelder kvotens størrelse og hvilke arter det kan jaktes på.*

KLD foreslår i utgangspunktet å vurdere ønsket om å felle flere arter enn det er åpnet for i dagens forskrift, og eventuelt stanse jakt på arter som det likevel ikke er tradisjon for å jakte på (eks. stokkand). KLD vil i utgangspunktet beholde forbud mot å felle hunnfugl. KLD vil ikke åpne for jakt på arter som det ikke er ordinær jakt på om høsten.

KLD foreslår i utgangspunktet å øke kvoten per jeger, men ønsker mer informasjon før vi kommer fram til en kvote.

Økende forstyrrelser fra mennesker og mellomårlig variasjon i overlevelse, også i tiden utenom vårjakten, vil gjøre bestandene mer sårbare for lokal utryddelse og mindre i stand til å tåle beskatning. Framtidige og pågående endringer i folks atferd, økt miljømessig variasjon som følge av klimaendring, og endringer i arealbruk vil dermed i høy grad påvirke hvor bærekraftig jakten vil være. Derfor vil KLD videreføre Miljødirektoratet sin mulighet til å gjøre nødvendige endringer i forskriften.

KLD ønsker å sende ulike alternativer på alminnelig høring. Arter som kan vurderes å åpne/videreføre jakt på er: siland, kvinand, laksand og toppand. Stokkand foreslås ikke videreført da det ikke er tradisjon for å felle stokkand under lodden.

KLD ønsker ikke å åpne for høsting av svartand under lodden. Dette begrunnes med at arten er i kategorien sårbar på den norske rødlista. Basert på sannsynlighet for at svartendene som opptrer på våren i Kautokeino er en del av den lokalt hekkende bestanden, mener vi det vil være negativt å jakte på hekkebestanden til en trua art i Norge, med de forpliktelser vi har for å bedre bestandssituasjonen for arten.

Boarri og Sámi Bivdo- ja Meahcástansearvi er enige i at arter som er på rødlista ikke skal jaktes på. Unntaket er for svartand, som er sårbar på den norske rødlista.

Det er åpnet for jakt på svartand i Østfold og foreningene kan ikke se at det er faglige grunner for å forby uttak av svartand om våren i Kautokeino. Foreningene erfarer at svartanda er en av de mer tallrike artene som opptrer i Kautokeino om våren.

Dersom andre arter som er på rødlista i dag får forbedret status mener foreningene at det bør vurderes om det kan åpnes på jakt på dem igjen i Kautokeino. F.eks. sjøorre og havelle.

Boarri og Sámi Bivdo- ja Meahcástansearvi mener at det ikke finnes forskning som sier at jakt om våren er skadelig for bestandene. De mener videre at føre-var-prinsippet er tillagt for mye vekt i saken. Lodden skiller seg kun fra høstjakta ved at den utøves på et annet tidspunkt av året. De understreker at lodden foregår lenge før hekketiden/parringstiden begynner. Foreningene mener derfor at det ikke er nødvendig, eller rettfærdig, at det settes strenge kvoter for lodden og at det er forbud mot å felle hunnfugler under lodden. Det er uansett et veldig begrenset antall felte ender det er snakk om.

Foreningene vil ikke tallfeste en kvote for lodden, men mener at alle utøvere av lodden må gis mulighet for å felle nok fugl til minst en middag for familien.

Foreningene støtter KLD sitt forslag til arter som kan vurderes å åpne/videreføre jakt på: siland, kvinand, laksand og toppand, men ønsker i tillegg å åpne for høsting av svartand. Det er enighet om at stokkand ikke videreføres da det ikke er tradisjon for å felle stokkand under lodden.

Gode, det vil si romslige nok, rammer med hensyn på arter som kan felles og antall fugl i kvoten ville gjøre at ordningen vil bli akseptert. Det vil også legge grunnlaget for en bedre dialog med oppsyn/myndigheter.

Foreningene og KLD er enige om at høstjakt på ender i Kautokeino kan forbyes, da det ikke er tradisjon for høsting av ender på høsten. Dette må gjøres ved en endring i jakttidforskriften.

4. Jakttid og periode (§ 4)

- *Jakttiden er inntil 10 dager innenfor tidsrommet fra og med 15. mai til og med 10. juni. Finnmarkseiendommen/Finnmårkkuopmodat i samarbeid med Kautokeino kommune fastsetter endelig jakttid som kunngjøres før jakttidsstart. Kautokeino kommune kan fastsette døgnreguleringer.*

KLD foreslår i utgangspunktet å delvis videreføre denne bestemmelsen. KLD ønsker å videreføre jakttiden på 10 dager, men vil vurdere om det er hensiktsmessig å fremskynde tidsrommet noe.

KLD mener at det bør legges til en bestemmelse om at jakten skal stanse når endene begynner å vise parringsatferd. KLD ønsker å vurdere hvorvidt ansvarsfordelingen for fastsettelse av jakttid er hensiktsmessig, eller om Kautokeino kommune alene bør få myndighet til å fastsette jakttiden og kunngjøre denne.

Boarri mener at perioden for lodden bør starte tidligere og slutte seinere og foreslår konkret følgende jakttid: 10. mai – 5. juni.

Boarri mener videre at det ikke er grunnlag for å avgrense til 10 dager, og mener at hele perioden bør være åpen for jakt.

Sámi Bivdo- ja Meahcástansearvi ønsker en forutsigbar jakttid som er lett å planlegge i forhold til. Dersom jakttiden begrenses til 10 dager sammenhengende, blir det potensielt noen ganger umulig å jakte pga. værforholdene. Sámi Bivdo- ja Meahcástansearvi foreslår en fast jakttid fra 10. mai – 1. juni, samt at det ikke er noen begrensning på 10 jakttid dager, men at hele perioden er åpen for jakt.

5. Jegerens plikter (§ 5)

- *Jegeren skal føre fangstrappert på fastsatt skjema slik Finnmarkseiendommen/Finnmårkkuopmodat i samarbeid med Kautokeino kommune bestemmer. Felt fugl skal straks føres inn i fangstrapperten. Fangstrappert, jegeravgiftskort og jaktkort skal medbringes under jakten og fremvises på forlangende fra oppsyn og politi.*

Jakten må for øvrig foregå i overensstemmelse med gjeldende forskrifter for småviltjakt. Det presiseres at viltlovens § 21 setter forbud mot jakt fra motorkjøretøy og motorbåt.

KLD foreslår i utgangspunktet å videreføre denne bestemmelsen. Rapportering gir viktig kunnskap om omfanget av jaktutøvelsen og kan også bidra til å styrke kunnskapen om artenes utbredelse og utvikling i bestander over tid.

KLD opplever at det i dag er noe ulik grad av rapportering blant utøverne av lodden. For å sikre at alle jegere rapporterer foreslår KLD å innføre et sterkere insentiv for rapportering.

Dette kan være i form av et gebyr for manglende rapportering, eller ved å sette rapportering som et krav for neste års tildeling av jaktkort.

Boarri og Sámi Bivdo- ja Meahcástansearvi er enige i at rapportering er viktig og imøteser en ordning som bidrar til bedre rapportering. Boarri og Sámi Bivdo- ja Meahcástansearvi foreslår å inkludere rapportering til SSB som et krav til loddenutøvere, slik at statistikken fra lodden kommer inn i den årlige statistikkpresentasjonen fra SSB.

Sámi Bivdo- ja Meahcástansearvi mener at man ikke trenger en egen ordning for rapportering og slik pålegge dobbelrapportering. SSB har allerede en innarbeidet rapporteringsportal. Dersom man ikke rapporterer får man ekstragebyr for neste års jegeravgifter gjeldende regler for alle som har betalt jegeravgift for et jaktår.

KLD støtter forslaget om å innføre rapportering til SSB, men da som et tillegg til den lokale rapporteringen.

6. Rapporteringer og evalueringer (§ 6)

- *Finnmarkseiendommen/Finnmårkkuopmodat i samarbeid med Kautokeino kommune skal utarbeide en rapport til fylkesmannen i Finnmark, Finnmark fylkeskommune og Direktoratet for naturforvaltning etter hver sesong og senest innen 1. juli. Rapporten skal minimum inneholde:*

1. *antall jegere*
2. *antall felt fugl av hver art*

I tillegg skal rapporten første år og deretter hvert femte år inneholde en redegjørelse for hvordan vårjakten bidrar til å opprettholde samisk kultur.

KLD foreslår i utgangspunktet å videreføre deler av denne forskriften. Men ønsker å vurdere om ansvarsfordelingen for rapporteringen er hensiktsmessig. I stedet for en rapport hvert femte år med redegjørelse for hvordan vårjakten bidrar til å opprettholde samisk kultur, mener KLD at kommunen skal utarbeide en forvaltningsplan for ender som skal revideres hvert femte år.

Boarri og Sámi Bivdo- ja Meahcástansearvi er enige i at forvaltningsplan er en god ide. Foreningene ønsker videre at planen må utarbeides av folk med kompetanse om det samiske kulturaspektet.

I tillegg:

- A. **KLD** vil legge til at dersom rapporteringen er mangelfull og/eller regelverket ikke respekteres kan Miljødirektoratet stanse jakten, eller foreta nødvendige endringer (når det gjelder kvotens størrelse og hvilke arter det kan jaktes på) i forskriften.

Boarri og Sámi Bivdo- ja Meahcástansearvi er uenige i dette forslaget. En slik form for kollektiv avstraffelse er ikke mulig å se for seg. Det finnes ikke noen liknende ordning for øvrig jakt.

Foreningene mener at rimelige betingelser vil gi mindre lovbrudd.

- B. **KLD** mener at oppsynet knyttet til lovlig utøvelse av lodden må styrkes. SNO har de siste årene avdekket en rekke lovbrudd knyttet til utøvelse av lodden. Oppsynet bør gjennomføres en kombinasjon av varslede og ikke varslede oppsynsrunder. SNO skal ha dialog med kommunal viltforvaltning i arbeidet.

Boarri og Sámi Bivdo- ja Meahcástansearvi mener at prøveordningen som gikk ut var utformet på en slik måte som kriminaliserte samisk kulturutøvelse. Med riktige og rimelige betingelser på plass, er det ikke er noe spesielle forhold som taler for mer oppsyn under lodden enn under øvrig jaktutøvelse.